

===== Maden Felaketine
Dair Yarım Yazı =====

:date: 2014-11-23 02:18:14 +0200

.. :Date: 12724

Bu yazıyı yazalı 15 gün olmuş ve tamamlamak nasip olmadı. Felaket günlerindeki haletim kaybolduğu için, şimdi yazsam daha kuru olacağını da düşünüyorum ve devam etmek istemedim. Kaldığı haliyle, yarımlığımın da nişanesi olarak böylece bırakıyorum.

Hayat durdu. Toprak altında boğularak öldüler. Arkalarında bıraktıkları onları hiç unutmayacak. Biz de unutmayacağız.

Suçluyu kendi kabilesinden asla bulmayacak, kendine nurlu masonların işlerini hep düzgün yaptıkları yalanını pompalayacak ve buna rağmen, Erdoğan gitmiş madeni kundaklamış gibi ajitasyon yapacak adamların yarattığı istikraha cevabım var: Erdoğan, evet, istifa etmelidir ancak bu facianın asıl sorumlularını o madenin önünde asmak şartıyla.

Ayrıntısını bilmediğim bir sektörde, insanları suçlamadan evvel biraz soluklanmayı ve bu kazanın sebebinin muhtemelen tek bir kişi veya kurum olmadığını söylemeyi tercih ederim. Bazılarının sorumluluğu, diğerlerinden fazladır, biri son tetiği çekmiş, son kıvılcımı çakmış olabilir, bununla beraber konu bir defa geriye doğru takip edilebilen sebep sonuç ilişkilerini araştırmaya geldiğinde, kimse *tek başına* her şeyden sorumlu sayılmaz.

Bununla beraber böyle olayları nasıl önleyeceğimizi az çok biliyoruz. İşini iyi yapmanın ne demek olduğunu, doğruyu tercih etmeyi biliyoruz. Milyonda bir ihtimalin bile bir gün gerçekleşeceğini, bir gün ortaya çıkacak kazayı önlemek için bin gün dikkatli olmak gerektiğini ve dokuzyüzdoksandokuzunda bunların *gereksiz* görülebileceğini biliyoruz. Bilmediğimiz konular değil.

Ancak uygulanmasının önünde *aç kalmaktan korkmak* diye bir engel mevcut. İnsanların *ölmek için* ölümüne çalışmak zorunda olduğu bir sistemi ıslah etmeden, o insanlara *çalıştığınız organizasyon, şirket vs. sizi istismar etmesin* demek havada kalıyor. Temel ihtiyaçlarını karşılamaktan endişe edeni, doğru ve cesur olmaya çağırmanın, risk almalarını istemenin sonu yok.

Bu risk, kontrolleri yapması beklenen müfettişler veya yöneticiler için de geçerli. Kontrolün teminatı yoksa, ağız paşam teminatı teknik namusun önüne geçebiliyorsa, çalışanın riski yöneticiye yansıtmıyorsa, insanlar *nasılsa bir şey olmaz* demek için kendini çok çabuk ikna edebiliyor.

Organizasyonların mensupları, hemen her zaman nerelerde arıza olduğunu ve neyin *patlama* ihtimali olduğunu bilir. O madene inen işçi ve teknisyenler, nerede sorun çıkabileceğini biliyordu. Ancak bunların düzeltilmesini talep etmenin karşılığı işsizlik olabilecekse, insanların kendine bahaneler üretip boşvermişçilik oynaması daha kolay.

İnsanların vazgeçilmez haklarından birinin, maddi ihtiyaçlarından endişe etmeden çalışabilmek olduğunu kaniyim. Bugün alıştığımız düzen, insanların *yiyecek ekmek* bulmak için çalışmaları *gerektiği* yönünde. Bunun çıkardığı arızaları ise *denetçiler* ve *denetçilerin denetçileri* ve *denetçilerin denetçilerinin denetçileri* diye uzayıp giden bir kontrol mekanizmasının düzeltmesi bekleniyor.

Her işçinin *müfettiş* olabildiği bir sistem kimsenin işine gelmediğinden olsa gerek, *kontrol edilebilir bir teftiş mekanizması* üzerinde herkes müttefik. Bu kontrol edilebilirlik, çünkü, arıza çıkaran müfettişin amirine veya savcının hocasına yapılacak bir nezaket ziyaretiyle, koç gibi işadamlarının lehine sonuçlanabiliyor.

İşçi, madene inerek aldığı riskin benzerini, patronuna karşı üretemiyorsa, yani kendi canını tehlikeye atması istendiğinde, patronunun *canını* veya malını tehlikeye atma gücü yoksa, insan hayatı bu kadar ucuzluyor.

İnsanlar başkasının malını kolay harcar, başkasının *kızını kolay verir*, başkasının riskini kolay alır. O sebeple başkasının canından sorumlu olan insana *can riski üretmek* gerek.

Herkesin, çalışsın çalışmasın, zamanın şartlarına göre temel ihtiyaçlarından endişe etmeden yaşama hakkı var. Bunu insanlara tanımadan, onların neden doğru, ahlaklı, temiz, düzgün insanlar olmadıklarını sorgulamak tuhaf.

Onların düzgün insan olmadığı yerde hiçbir sistemin çalışmayacağını anlamamak da öyle. Endişeli insanların oluşturduğu kalabalıkların, kimsenin hayrına olmadığını görmek lazım.

Yukardakini söylemeyen, en azından hayalini kurmayan insanın ahlakından şüphe ederim. Yani insanların, geçmişleri veya çalışmaları ne olursa olsun, *aç kalmaktan korkmadan* yaşama imkanı olmalı. Yiyecek ekmek için, okul için, yakacak için çalışmak zorunda olan insanın, ahlakî sorumlulukları en aza inmiştir. Bunları edinmek söz konusu olduğunda, bunlar için eğilip bükülmesi, haksızlığa, sahtekarlığa, denetimsizliğe, rüşvetçiliğe karşı çıkmasını beklemek safdilliktir.

Bununla beraber, tabii ki, *nasıl olacak?* sorusu sorulacak. Ahlaklı kişi herkesin ekmek bulduğu bir dünyayı ister ve akıllı kişi bunun nasıl mümkün olacağını araştırır. 19 ve 20. yüzyıl kalıntısı plancılıktan fazlasına kafası çalışmayanların, hayali doğrudan kendi sloganlarına bağlaması acelecilik.

Herkesin temel ihtiyaçlarını karşılamak, herkese düşer derken, bunun nasılı üzerinde bir iki kelam etmek lazım. Özel mülkiyetin yerini alabilecek herhangi bir kavram mevcut değil. İnsan, dünyasını değiştirme gücüne sahip bildiğimiz tek canlı türü olduğuna ve bu dünyayı değiştirme gücünün hukuki karşılığına mülkiyet dediğimize göre, daha bir süre, mlkiyetsizlik rüyası görenler, uyu-maya devam etmek zorunda. Adını ne koyarsanız koyun, eğer bir insanın, bir nesneyi tüketmesi veya değiştirmesi, toplumdan tepki görmüyorsa, o in-san o nesnenin malikidir. Bu değiştirme belki adına mülkiyet denmeyen, ancak başka bürokratik mekanizmaların verdiği yetkilerle kullanılmaktadır veyahut bir kişinin değil, bir kurulun kararıyla gerçekleşmektedir ancak bunların hepsinde, bir nesne üzerinde tasarrufa sahip insanların sayısı, toplumun geneline nazaran hayli azdır. Mülkiyeti yok eden plancılığın, dünya şartlarına ve insan psikolojisi-ne uymayan tarafları bir yana, adını başka bir şey yapıp, mülkiyetin sorunlarını gya çözdüğünü iddia etmesi ayrı bir mesele.

Böyle bir aklın, neden, bir büyük bir ekonomik organizasyonun en tepesinde bulunmayı hakettiğinin açıklaması yok. Ahlaken ve ekonomik olarak en doğru şey değil. Yüzyıllar öncesinin adetlerinden gelen, o zamanlar en makul çözüm olduğu için tutmuş ancak günümüz fantastik ekonomi dünyasında manasını kay-betmiş bir kavrama dayanıyor: Miras.

Bununla beraber bu mülkiyetin nasıl el değiştireceğini, kimden kime nasıl akacağını *ıslah etmek* mümkün. Bu akışı doğru şekilde yaparsanız, büyük mülkiyet sahiplerinin, ekonomik organizasyonlar üzerindeki mülkiyetin, ma-likleri öldükten sonra *herkese* kalmasının yolunu açarsanız, herkesin temel ihtiyaçlarını karşılayacak bir sistem de oluşturabilirsiniz.

Yazının bundan sonrasını yazmadım. Normal şartlar altında kırpıp bir şeyler yapmaya çalışırdım ama gidişi de pek kısa sürecek gibi değildi. O sebeple böyle kaldı.